Nederlands Kwaliteitsinstituut Dyslexie

# Richtlijn omgaan met doublures binnen diagnostiek en behandeling

Patty Gerretsen
Jurgen Tijms

© NKD september 2026

# 1 Inleiding

Omdat zorgaanbieders verschillend omgaan met het omrekenen van resultaten bij doublures, heeft het NKD – naast de Richtlijn omgaan met doublures (gericht op de screening voor toegang tot specialistische dyslexiezorg) van Dyslexie Centraal – een aanvullende richtlijn opgesteld. Deze aanvullende richtlijn beschrijft hoe om te gaan met doublures tijdens de diagnostiek en behandeling van Ernstige Dyslexie.

# 2 Omgaan met doublures bij aanmelding (screening)

Bij de screening van de aanmelding werkt u volgens de Richtlijn omgaan met doublures van Dyslexie Centraal. In het kort houdt dit in dat u bij de aanmelding altijd rekening moet houden met een doublure vanaf groep 3 – ongeacht hoe lang geleden dit was – voor zowel lees- als spellingvaardigheid. Het NKD hanteert hierbij de volgende argumentatie: Een doublure heeft pas effect gehad als de leerling in de normtabel van zijn/haar (didactische) leeftijdsgenoten een of twee niveaus gestegen is. Als een leerling vergeleken met de didactische leeftijd nog steeds een E-score of Vmin-score behaalt, is hij/zij alleen maar een jaar ouder geworden en heeft dus nog steeds intensieve begeleiding nodig, al dan niet binnen de zorg.

Dat ook de spellingvaardigheid meegenomen kan worden, heeft te maken met de (Cito) spellingtoetsen. Deze meten namelijk dezelfde onderliggende spellingvaardigheid. Daarom mag een vaardigheidsscore op basis van de afname van de ene toets worden beoordeeld tegen de normtabel van een toetsmoment een jaar later. Dit geldt voor vaardigheidsscores, niet voor ruwe scores.

Belangrijk blijft om de uitval op lezen en spellen altijd te bezien in het licht van het hele plaatje: Hoe sterk is het vermoeden van dyslexie? Hoe specifiek is de uitval op lezen en spellen? Hoe groot is de groei op lezen en spellen (indien aanmelding in een doublurejaar plaatsvindt)? Zijn er andere mogelijke oorzaken voor de lees- en spellingachterstanden? Overleg bij twijfel altijd met een senior diagnosticus.

## 2.1 Werkwijze bij de screening

Bij zowel lezen als spellen wordt uitgegaan van de didactische leeftijdsnorm. Een leerling komt alleen in aanmerking voor diagnostiek binnen de Jeugdwet als de leesprestaties zich op drie opeenvolgende meetmomenten bevinden binnen de laagste 10%.

Wanneer er alleen bij spelling sprake is van achtereenvolgende E/Vmin-scores, dan komt de leerling niet in aanmerking voor zorg binnen de Jeugdwet. In dat geval kan er nog wel sprake zijn van een vermoeden van dyslexie, maar dit betreft een atypisch profiel. Het is dan van belang om in de diagnostiek extra goed naar andere factoren (zoals aandacht, executieve functies) te kijken.

# 3 Omgaan met doublures bij diagnostiek

Bij de diagnostiek wordt geadviseerd om, wat betreft de leesvaardigheid, op dezelfde manier als bij de aanmelding rekening te houden met een doublure.
Voor spelling wordt geadviseerd uit te gaan van de hoogst aangeboden leerstof (dus een vergelijking met de huidige groep). Dit is van belang omdat een leerling die doubleert of heeft

gedoubleerd, geen aanvullende instructie heeft ontvangen in de leerstof van een hogere groep. Daarnaast bieden de spellingtesten die binnen de diagnostiek worden gebruikt geen mogelijkheden om vaardigheidsscores te bepalen.

**NB:** Het is niet verplicht om rekening te houden met een doublure. Wanneer de cliënt duidelijk zwakker presteert dan de groepsgenoten, kan de groepsnorm worden aangehouden. De achterstand is dan evident en dit is bovendien gunstig voor toekomstige behandelevaluaties, omdat er eerlijker vergeleken kan worden met het doelniveau: de norm van de groepsgenoten. Vermeld in verslagen wel expliciet dat er geen rekening is gehouden met de doublure.

Wanneer u wel rekening houdt met de doublure:

## 3.1 Werkwijze bij de diagnostiek

### Lezen

Hanteer als normgroep de didactische leeftijdsnorm. Bij de afname van de 3DM wordt de norm gekozen van de groep waarin de leerling zou zitten als er geen sprake was van doublure. Dus bij een leerling die in maart groep 5 doubleert, kiest u de norm van maart groep 6. Ander voorbeeld: Een leerling die pas tijdens de diagnostiek doubleert, vergelijkt u ook met de didactische leeftijdsnorm, ook al is bij aanmelding uitgegaan van de groepsnorm.

### Spellen

Hanteer als normgroep het huidige groepsniveau. Bij de 3DM kunt u in dit geval – een leerling die in maart groep 5 doubleert – gewoon de eindnorm van groep 5 aanhouden.
U kunt hierbij onderscheid maken tussen doublure in het huidige schooljaar en doublure in eerdere schooljaren.
Als iemand in het doublurejaar zit (bijvoorbeeld: wordt in november getest en zit op dit moment voor de tweede keer in groep 5) gebruik dan de eindnorm van groep 5.
Als iemand niet meer in het doublurejaar zit (bijvoorbeeld: wordt in november getest in groep 5 en heeft groep 4 gedoubleerd), gebruik dan de norm van november groep 5.

### Dyslexie kenmerkende cognitieve variabelen

Hanteer als normgroep de (didactische) leeftijdsnorm.

### Overige diagnostische taken

Deze taken vallen buiten deze richtlijn; ze vallen onder de professionele expertise van de diagnosticus. Ook hier geldt dat u in het diagnostisch verslag transparant bent over uw eventuele keuzes en afwegingen. Bij de overige taken van de 3DM kiest u doorgaans de didactische leeftijdsnorm.

Wees in alle gevallen transparant over uw keuze en werkwijze in het (diagnostiek) verslag: vermeld duidelijk wanneer en waarom u een alternatieve normgroep hanteert en overweeg of het een beter beeld geeft als u van zowel de groepsnorm als de didactische leeftijdsnorm de resultaten in uw verslag beschrijft.

# 4 Omgaan met doublures bij behandeling

Het rekening houden met doublures bij de diagnostiek kan gevolgen hebben voor de normkeuze bij de behandeling, afhankelijk van de test die gebruikt is.

In de behandeling adviseren we in principe geen rekening meer te houden met een doublure en vergelijkt u een cliënt met de huidige groep. Er moet wel rekening gehouden worden met de norm die gebruikt is in de diagnostiek. U kiest in principe de norm van de diagnostiek, tenzij het huidige groepsniveau hoger is.

Om de resultaten goed te kunnen vergelijken, mag de norm die u tijdens de behandeling kiest nooit vóór die van de diagnostiek liggen.

## Aandachtspunten

1. Overleg in geval van doublures (zowel huidige groep, als eerdere groepen) altijd met de betrokken diagnosticus.
2. Bij vragen of onduidelijkheden kunt u sparren met een ervaren diagnosticus.
3. Vermeld altijd in het verslag welke afwijkende norm is gebruikt en waarom die keuze is gemaakt.